

Якщо пригадати, що український ринок акцій є відносно новим, то таке інвестування постає ще більш ризикованим.

Інвестуванню в акції генеруючих компаній електроенергетики притаманні ризики, властиві українському ринку акцій взагалі, тобто т. зв. системні ризики. Дані типи ризиків, тим чи іншим чином пов'язані з курсом гривні, сьогодні властиві українському ринкові у середньому ступені, але ж досвід різних падінь курсу після тривалих періодів стабільності залишає певну нестабільність в цій сфері. Крім, того, сьогоднішній Україні притаманний високий ступінь політичного ризику, тобто погроз негативного впливу на ринок через зміну уряду, режиму державного устрою, реприватизації й т.п. Саме цей ризик може стати вирішальним при прийнятті відповідного інвестиційного рішення.

Але в більшому ступені на інвестора впливатимуть т.зв. специфічні ризики, що існують в галузі електроенергетики. Ці ризики у значній мірі проявляються в електроенергетиці внаслідок таких чинників, як специфічне положення галузі в економіці, переважна державна власність, жорстке адміністративне втручання, скрутний поточний фінансовий стан, невизначені перспективи розвитку.

До особливостей інвестування у генеруючі компанії електроенергетики слід віднести той факт, що дефіцит інвестиційних ресурсів припадає на період, коли ризики кризової економіки накладаються на ризики галузі, яка перебуває в процесі трансформації. На даному етапі інвестиційна привабливість підприємств електроенергетики обмежена в силу цілого ряду причин:

- 1) державне регулювання й підтримка економічно необґрунтованих тарифів природних монополій;
- 2) тарифи на електроенергію нижче рівня, при якому забезпечується прибуткове інвестування, а в ряді випадків навіть просте відтворення, з урахуванням дефіциту зовнішніх джерел фінансування;
- 3) в інвесторів немає чіткого уявлення про перспективну модель ринку й окремих його секторів;
- 4) структура галузі перебуває в стадії формування, і інвестори не мають чіткого уявлення про об'єкти вкладення або перспективи інвестування;
- 5) «правила гри» не цілком визначені, що ускладнює бізнес-планування, зокрема регулювання питань інвестування в електроенергетику: умов і порядку будівництва й фінансування об'єктів галузі, підтримки резервів потужностей і т.д.

Висновки. Отже, ризики інвестування в акції генеруючих компаній електроенергетики дуже високі. Проте, підприємства все ж потребують додаткових інвестицій, а інвестори прагнуть нових інвестиційних можливостей, що обумовлює необхідність врахування особливостей інвестування у процесі залучення капіталу генеруючими компаніями електроенергетики.

Література

1. Розпорядження КМУ „Про заходи щодо реконструкції та модернізації теплоелектростанцій у період до 2010 року” від 8.09.2004 № 648-р.
2. Долг платежом красен // ТЭК. – 2007. – № 12 (84). – С. 60 – 64.
3. Борисов Н.А. Инвестиционно-инновационные аспекты развития теплоэнергетики Украины // Новини енергетики. – 2004. – № 12. – С. 10 – 18.
4. Валдайцев С.В. Оценка бизнеса и управление стоимостью предприятия: Учеб. пособие для вузов. – М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2001. – 720 с.
5. Теория и практика оценки бизнеса: Курс лекций / Под ред. Шуляка С.В. – К.: УОО, 1997. – 184 с.
6. Лежетькова В.Г. Механізм залучення недержавних інвестицій в фінансово-неспроможні генеруючі компанії // Вісник Хмельницького національного університету. – 2006. – № 4. – Т. 3 (83). – С. 180 – 184.

Надійшла 03.05.2009

УДК 631.1:339.9

Г. В. КЛИМИК, С. М. ПРИЛПКО
Уманський державний аграрний університет

ФОРМУВАННЯ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ РЕСУРСНОГО ПОТЕНЦІАЛУ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ ЧЕРКАСЬКОЇ ОБЛАСТІ В УМОВАХ ЗЕД

Досліджено основні принципи формування стратегії розвитку ресурсного потенціалу сільськогосподарських підприємств Черкаської області. Здійснено аналіз її складових частин та обґрунтовано доцільність.

The basic principles of strategy of development of resource potential of agricultural enterprises of the Cherkasy region is investigated. Analysis of its component parts is made, their expedience is grounded.

Постановка проблеми. Реформування економіки в Україні змушує виробників сільськогосподарської продукції переходити від діяльності в стабільному середовищі до функціонування в умовах динамічно змінного зовнішнього середовища. В сучасних умовах економічна ситуація вимагає

застосування найбільш прогресивних методів стратегічного планування та управління ресурсним потенціалом для підприємств різної форми власності, особливо для суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питаннями формування стратегії та розвитку ресурсного потенціалу займалися ряд вітчизняних вчених, серед яких слід відмітити роботи П.Т. Саблука [3, 4], М.Й. Маліка, О.Г. Шпикуляка [2] та ін. Проте в своїх дослідженнях вони не враховували питання здійснення сільськогосподарськими підприємствами зовнішньоекономічної діяльності та їх адаптацію до умов міжнародного середовища. Дана тема дослідження набула актуальності особливо після приєднання України до СОТ у травні 2008 р.

Формування цілей статті. Ціль статті полягає у дослідженні основних моментів стратегії формування ресурсного потенціалу в сільськогосподарських підприємствах Черкаської області при здійсненні зовнішньоекономічної діяльності, аналізі та оцінці її складових частин, умов розвитку.

Виклад основного матеріалу. Головним управлінням економіки спільно з іншими структурними підрозділами Черкаської облдержадміністрації у 2006 році була розроблена стратегія розвитку Черкаської області на період до 2015 року [1]. В основу її побудови покладено Методичні рекомендації щодо формування регіональних стратегій розвитку, затверджені наказом Мінекономіки України від 29.07.02 р. за № 224. Мета реалізації стратегії полягає у виведенні економіки на динамічне зростання, впровадження інвестиційно-інноваційної моделі розвитку, зміцнення конкурентоспроможної позиції регіону як інтеграційної складової національної економіки. Динамічного розвитку прогнозується досягти саме за рахунок використання власних можливостей і незадіяних потенційних резервів, а також зміцнення інвестиційної привабливості регіону для притоку достатніх обсягів внутрішніх та зовнішніх інвестицій. Реалізація стратегії до 2015 р. дасть змогу інтенсивно розвивати сільськогосподарський сектор економіки, підвищити потенціал використання харчової та переробної галузі промисловості, забезпечити продовольчу безпеку регіону. В рамках інвестиційної моделі економічного розвитку область має отримувати стабільні інвестиційні надходження з випередженням їх темпів не менше ніж у 1,5 раза проти обсягів виробництва. Значного зростання набуде рівень залучення іноземного капіталу та спрямованість його в трудомісткі галузі і, насамперед, в аграрний сектор економіки. За прогнозами на кінець 2015 року обсяги іноземних інвестицій зростуть більше, ніж у 2,5 раза.

Проаналізувавши стратегію розвитку Черкаської області на період до 2015 р., слід відмітити, що на рівень ефективності сільськогосподарських підприємств Черкаської області особливий вплив здійснюють внутрішні і зовнішні чинники. До внутрішньогосподарських чинників можна віднести відсутність реальної реструктуризації аграрних підприємств і маркетингової стратегії; орієнтацію на обсяги виробництва, а не на прибуток; відсутність мотивації підвищувати ефективність виробництва у найманих працівників підприємства.

До зовнішніх чинників слід віднести: відсутність конкурентного середовища при придбанні ресурсів і реалізації сільськогосподарської продукції на зовнішньому ринку; високі процентні ставки за кредитні ресурси; несприятливі умови експорту сільськогосподарської продукції та імпорту матеріально-технічних ресурсів; втручання органів місцевої влади у виробничо-фінансову діяльність підприємства.

Процес стратегічного планування є основою всіх управлінських функцій, комплексу заходів, дій і рішень, спрямованих на розробку стратегії розвитку господарств для досягнення поставлених цілей, враховуючи адаптацію до зовнішнього економічного середовища, розподіл виробничих ресурсів, координацію внутрішньогосподарської виробничої структури. Стратегія управління аграрними підприємствами зводиться до управління фінансовими, матеріальними трудовими й інформаційними ресурсами. При формуванні стратегії підприємств ресурсного потенціалу АПК Черкаської області слід враховувати, що функціонування сільськогосподарського виробництва має свою специфічну особливість, яка полягає в неможливості працювати без кредитних ресурсів, що зумовлено сезонністю аграрного виробництва. Основними кредиторами сільгосппідприємств виступають комерційні банки та постачальники матеріально-технічних ресурсів.

На сучасному етапі діяльність підприємств здебільшого акцентує увагу на ресурсах, що мають матеріальну форму і не враховуються при цьому такі, як фінансові, інформаційні та енергетичні. Це призводить до однобічного, ресурсомісткого розвитку підприємства, що значною мірою визначає стратегію його екстенсивного, витратного розвитку та втрати конкурентоспроможності.

Тільки фінансові та інформаційні ресурси пов'язують між собою інші ресурси і впливають на формування загальної стратегії, яка здебільшого виражається в протиріччях очікуваного ефекту. Балансування між коротко- та довгостроковими ефектами використання фінансових ресурсів впливає на фінансові цілі і стратегії: збільшення внутрішньої вартості капіталу (для АТ – акціонерного); досягнення високих темпів зростання доходів і дивідендів на акцію; скорочення зовнішніх джерел фінансування (покращення співвідношення власного та позичкового капіталів); вдосконалення структури капіталу підприємства (співвідношення між основним та оборотним капіталами). Тому фінансові ресурси, їхні обсяги та джерела формування є основою для формування і виконання всіх інших елементів загальної стратегії розвитку ресурсного потенціалу аграрних підприємств. Основним в джерелах формування фінансових

ресурсів повинні бути, насамперед, власні джерела (прибуток, амортизація, випуск акцій) і позичкові (довго- та короткострокові кредити, застави, векселі) та пряме бюджетне фінансування, благодійна допомога. В цілому, стратегія використання фінансових ресурсів для сільськогосподарських формувань при здійсненні ЗЕД повинна бути спрямована на ріст капітальних вкладень у "цільові товарні ринки" Західної Європи і країн СНД, інвестиції у реальний основний капітал для створення (придбання) нових потужностей, модернізацію виробництва, збільшення оборотного капіталу.

Основним моментом у стратегії розвитку фінансів як ресурсу є тісний зв'язок зі стратегіями ціноутворення на продукцію на міжнародному ринку, балансуваннями між максимальним обсягом продажу продукції, зниженням ціни та зростанням прибутку. Однак, слід звернути особливу увагу на спробу "здійснення контролю за паритетом цін", що вказує не на сам паритет цін, а на те, як вдосконалити структуру агробізнесу, через яку сільгоспвиробник втрачає ціну на свою продукцію при її реалізації на зовнішньому ринку. Чинниками цього є: неефективність ринкової системи; висока марка посередників; сезонні коливання цін на сільськогосподарську продукцію, які ще більш посилюються бартерними операціями; монополізація агарних ринків; втручання держави через всілякі заборонні й обмежувальні квоти.

М. Й. Малік стверджує, що найважливішим фактором неефективного виробництва є недосконалість економічного механізму господарювання. Якщо для всіх галузей економіки були створені умови для вільного ціноутворення, то для сільського господарства були впроваджені орієнтовані ціни на продукцію, які зростали значно повільнішими темпами, ніж на товари і послуги, що споживаються сільським господарством [2].

У ціну сільськогосподарської продукції необхідно включити і вартість землі. Земля є основною складовою ресурсного потенціалу в сільськогосподарському виробництві. П.Т. Саблук вважає, що ігнорування вартісного виразу землі в кругообігу капіталу не лише гальмує запровадження іпотечних операцій, які вирішили б значну частину фінансових проблем товаровиробників, а й не дозволяє реалізувати основний економічний сенс ринку земельних ресурсів – подолання нееквівалентності міжгалузевих відносин і забезпечення рівномірного розподілу прибутку в економіці країни. За розрахунками, від диспаритету цін селяни за роки незалежності країни втратили 100 млрд дол. США [3]. За рахунок неврахування вартості землі у ціну сільськогосподарської продукції недоплата в цілому по АПК становить понад 20 млрд грн щорічно. Це ті кошти, які необхідні для формування матеріально-технічної бази, забезпечення селянам гідної оплати праці, формування, залучення наукових розробок, вирішення питань соціальної сфери [4].

Для виходу із ситуації, що склалась, потрібно шукати шляхи припинення спаду виробництва та поступового його зростання з розробкою подальшої стратегії розвитку. Особливо це стосується сільськогосподарських підприємств, які здійснюють зовнішньоекономічну діяльність. Формування стратегії розвитку необхідно проводити на підставі трьох взаємопов'язаних компонентів: суспільних потреб; внутрішніх можливостей виробника і ситуації на зовнішньому ринку. Вивчення суспільних потреб, які відображатимуть майбутнє, повинне бути відправним пунктом у розробці будь-якої стратегії підприємства. Планування та реалізація стратегії – один із видів управлінської діяльності, який потребує значних зусиль та затрат часу. Оскільки функцію реалізації стратегії здійснюють люди, то цим процесом обов'язково потрібно керувати. Головна умова ефективного функціонування системи оперативного планування – це постійна увага до нього з боку вищого керівництва, співробітництво у виробленні та реалізації стратегії. Ця діяльність передбачає здійснення систематичного розвитку мислення менеджерів, здатність учитися на досвіді, що дає можливість підприємству правильно скорегувати свій стратегічний напрямок і підвищити професіоналізм в області стратегічного управління. Роль керівника вищої ланки полягає в більшому, ніж просте ініціювання процесу стратегічного планування, і пов'язана зі здійсненням та оцінкою цього процесу.

Все, що відноситься до стратегії, повинне бути зрозумілим і прийнятим вищим керівництвом. Насамперед, стратегія здебільшого формулюється і розробляється вищим керівництвом, але її реалізація передбачає участь усіх рівнів управління. Стратегічний план підприємства повинен постійно комплектуватись новими науковими дослідженнями та їх результатами. Постає необхідність у постійному зборі і аналізі інформації про галузь, конкуренцію та її чинники, щоб ефективно конкурувати в сучасному світі бізнесу.

Даний підхід до розробки стратегії подає підприємству визначеність, індивідуальність, що дозволяє залучати нові типи працівників та направляти його співробітників для розвитку підприємства на перспективу.

Сільськогосподарське виробництво до цього часу залишається галуззю з найвищим ступенем інвестиційного ризику в державі. Інвестиційна стратегія України є визначальною в загальній стратегії розвитку даного сектора економіки, а фінансовий стан галузі завдяки своїй надмірній збитковості і заборгованості не дозволяє розраховувати на суттєві інвестиції з боку виробника. Світовий досвід свідчить про те, що для стабільного економічного росту інвестиції повинні бути на рівні 19 – 25% ВВП.

Ідеальним джерелом поповнення капіталу для сільськогосподарських підприємств є залучення інвестицій та прийняття рішення про вкладення власних (внутрішніх), позичкових і залучених фінансових,

майнових та інтелектуальних цінностей в об'єкти інвестування.

Важливий момент в прийнятті рішення щодо інвестицій – необхідність проведення змістовних SWOT та SPACE аналізів не тільки виробничо-збутової діяльності та витрат, але й розроблення сценарного прогнозу з виявленням існуючих можливостей та загроз для розвитку підприємств. Розроблений аналіз та прогноз нададуть підприємству можливість виключити прийняття поспішних імпульсивних рішень. Використовуючи загальні принципи управління, можна нівелювати існуючу уразливість підприємства і забезпечити ефективну інвестиційну діяльність.

Нарешті, стратегічний план повинен бути розроблений так, щоб не тільки залишатися цілісним протягом тривалого періоду, але і бути досить гнучким, щоб при необхідності можна було здійснити його модифікацію і переорієнтацію. Загальний стратегічний план варто розглядати як програму, що направляє діяльність підприємства протягом тривалого періоду часу, даючи собі звіт про те, що конфліктне і постійно мінливе ділове і соціальне оточення робить постійні корегування неминучими.

Висновки з даного дослідження і перспективи на майбутнє. Перехід країни до ринкових відносин вимагає розробки нових підходів до стратегії формування та розвитку ресурсного потенціалу. Вона повинна бути розроблена з врахуванням особливостей здійснення сільськогосподарськими підприємствами зовнішньоекономічної діяльності та їх виходу на нові зовнішні ринки збуту.

Процес стратегічного планування повинен стати природною категорією мислення відповідальних за цей процес керівників для забезпечення виведення сільськогосподарських підприємств Черкаської області на відповідний рівень розвитку. Тому на черзі необхідні кроки з боку самих аграрних підприємств. Адже ніхто крім них не розв'яже внутрішньогосподарські проблеми.

Ефективність формування та розвитку ресурсного потенціалу АПК Черкаської області в умовах ЗЕД та міжнародної торгівлі в значній мірі залежить від цінового механізму. Якщо з допомогою державних економічних регуляторів вирішити проблему ціни на законодавчому рівні, тоді сільськогосподарське виробництво можна зробити кредитно- і інвестиційно-привабливим.

Земля є головним засобом виробництва у сільському господарстві та невід'ємною складовою ресурсного потенціалу. Визнання землі капіталом дасть змогу через ціновий механізм залучити в агропромисловий комплекс додаткові фінансові ресурси та забезпечити потреби товаровиробників при вирішенні питань матеріально-технічного, кредитного та соціального забезпечення.

Література

1. Гаман П.І. Стратегія розвитку Черкаської області до 2015 року / П.І. Гаман. – Черкаси, 2006. – 73 с.
2. Малік М.Й. Розвиток підприємництва в аграрному секторі економіки / М.Й. Малік, О.Г. Шпикуляк // Економіка АПК. – 2006. – № 4. – С. 3 – 10.
3. Саблук П.Т. Основні напрямки підвищення ролі аграрної науки в умовах трансформації агропромислового виробництва до ринкових відносин / П.Т. Саблук // Економіка АПК. – 2005. – № 9. – С. 3 – 9.
4. Саблук П.Т. Становлення аграрної політики в Україні / П.Т. Саблук // Економіка АПК. – 2006. – № 1. – С. 3 – 7.

Надійшла 30.05.2009

УДК 330.133.2

І. О. МАКСИМЕНКО, В. І. БОКІЙ
Київський національний університет технологій та дизайну

ЛЕГКА ПРОМИСЛОВІСТЬ УКРАЇНИ: СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

У роботі розглянуто сучасні тенденції розвитку легкої промисловості України на основі статистичної інформації останніх років. Зважаючи на трансформаційні процеси в економіці визначено основні проблеми підприємств галузі, можливі напрями підвищення їх ринкової активності та розвитку легкої промисловості в цілому.

The modern trends of light industry progress in Ukraine are considered on the basis of statistical information of the last years. Because of transformation processes in the economy certainly basic problems of enterprises of industry, possible directions of increase of their market activity and development of light industry on the whole are determined in the article.

На сучасному етапі розвитку зовнішньоекономічних відносин України, коли відкриваються можливості вступу до світових організацій, у ряді першочергових завдань можна визначити підвищення ефективності управління соціально-економічною сферою. Вступ України у 2008 р. до СОТ відкрив не лише нові можливості розвитку економіки, але й визначив необхідність відповідності товарів та послуг вітчизняних підприємств міжнародному рівню.